

Broj: 04-26-1-182/22

Mostar, 28.02.2022. godine

PREPORUKA O ZAŠTITI EKONOMSKIH INTERESA POTROŠAČA BiH

I Uvod:

Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH (u daljem tekstu: Institucija ombudsmana) je sukladno odredbama članka 101. toč. c), d) i e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, br.25/06,88/15) i predstavkama potrošača, te obzirom na novonastalu geopolitičku krizu, koja postojeće stanje inflacije može dovesti do značajnog disbalansa cijena roba i usluga u odnosu na ekonomski položaj potrošača, razmatrala stanje i mogućnosti prevazilaženja aktualnog stanja.

II Činjenično stanje

Zaprimljen je značajan broj predstavi potrošača vezano za porast cijena. Kao izvod iz jedne od predstavi, a vezano za isto, navodi se sljedeće: „(...) U vrijeme pandemije je donesena odluka da se cijene ne smiju podizati. Pandemija nije okončana. Tko treba pokrenuti postupak protiv ovog divljanja cijena? Kome se mi građani trebamo obratiti? Naprosto (...) što mi građani možemo uraditi da ovo divljanje prestane?...“

Prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine stopa promjene indeksa cijene (CPI) u periodu studeni 2020. u odnosu na studeni 2021. godine iznosi 5,4 %.

Prema podacima Federalnog ministarstva trgovine, u periodu prosinac 2020. – prosinac 2021. godine zabilježen je porast uvećanja cijena za 6,5%. Za isti period, podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srpske, cijene su uvećane za 6,3 %.

Prosječna mirovina u 2021. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosila je 489,50 KM, dok je u Republici Srpskoj ista iznosila 431,20 KM. Prosječna mirovina u Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine za isti period iznosila je 489,66KM.

Najveći porast cijena se odnosio na cijenu hrane, sredstava za osobnu higijenu, kao i usluga prijevoza.

Sindikalna potrošačka korpa koju je Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine izračunao za prosinac 2021. godine iznosila je 2.265,67 KM i za 75,37 KM je skuplja od potrošačke korpe za prethodni mjesec. Sindikalna potrošačka korpa za siječanj 2022. godine je skuplja za 91,37 KM u odnosu na prosinac 2021. godine

<http://www.sssbih.com/potrosacka-korpa-u-januaru-skuplja-za-9137-km/>

III Postupak pred Ombudsmanom za zaštitu potrošača u BiH

Obzirom na naprijed navedeno i eventualne posljedice po ekonomske interese potrošača Ombudsman je razmatrao predmetnu oblast sukladno relevantnim propisima, kako slijedi.

IV Relevantno zakonodavstvo i drugi propisi

Članak 4. Zakona o kontroli cijena („ Službene novine Federacije BiH“, br.: 2/95 i 70/08) propisuje:

„ ... Kao mjere neposredne kontrole cijena mogu se, za pojedine proizvode i usluge, propisati: - fiksne cijene; - najviše cijene; - strukture najviših cijena; - zadržavanje cijena na zatečenom, odnosno određenom nivou (zatečene cijene); - davanje suglasnosti na cijene, odnosno tarife; - način formiranja cijena; - utvrđivanje marži u trgovini (kalkulativne cijene); - obavještanje o promjeni cijena i marži za proizvode i usluge (evidencija cijena)“

Članak 5. Zakona o kontroli cijena propisuje:

„ ...Nadležni organ koji je propisao mjeru neposredne kontrole cijena, dužan, je da preduzme mjere kojima se otklanjaju uzroci zbog kojih je mjera propisana. ...“

Članak 6. Zakona o kontroli cijena propisuje:

„ ...Mjere neposredne kontrole cijena zasnivaju se, po pravilu, na ekonomskim kriterijima i propisuju se izuzetno, i to:

1. ako i pored preduzetih mjera, ekonomske politike nastupe ili mogu nastupiti veći poremećaji na tržištu i u kretanju cijena;
2. radi sprečavanja monopolskog obrazovanja cijena;
3. radi utvrđivanja prodajnih cijena proizvoda iz robnih rezervi, koje se koriste za intervenciju na tržištu. ...“

Članak 7. Zakona o kontroli cijena propisuje:

„ Mjere neposredne kontrole cijena proizvoda i usluga od interesa za Federaciju propisuje Vlada. Pri propisivanju mjera neposredne kontrole cijena iz stava 1. ovog članka, kao i mjera iz stavka 3. članka 3. ovog zakona, Vlada će o tome obavijestiti Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, u roku od 15 dana od dana propisivanja te mjere.

Članak 10. Zakona o kontroli cijena propisuje:

„...Ako dođe ili može doći do značajnih poremećaja ponude i potražnje na tržištu i poremećaja u kretanju cijena i odnosima cijena, Vlada može preduzeti mjere u oblasti cijena i za proizvode i usluge koje su u nadležnosti kantona i općine, odnosno grada - distrikta Sarajevo, ili utvrditi da postoje uvjeti za propisivanje mjera neposredne kontrole cijena određenih proizvoda i usluga i bliže odrediti uvjete za propisivanje tih mjera od strane nadležnih organa kantona i općine, odnosno grada - distrikta Sarajevo....“

Članak 5. stavak (2) Zakona o regulisanju cijena Republike Srpske propisuje:

„... U vršenju kontrole cijena u slučaju značajnih poremećaja na tržištu Ministarstvo predlaže Vladi Republike Srpske (u daljem tekstu: Vlada) donošenje mjera neposredne kontrole cijena radi zaštite životnog standarda stanovništva.

Članak 6. Zakon o reguliranju cijena ("Sl. glasnik RS", br. 106 /09) propisuje:

„...Pod značajnim poremećajima na tržištu u smislu stavka 2. članka 5. ovog zakona podrazumijevaju se:

- a) elementarne nepogode,
- b) nestašica dobara neophodnih za potrebe privrede i snabdijevanja stanovništva,
- v) neočekivani rast cijena proizvoda,
- g) monopolsko formiranje cijena,
- d) zlouporaba dominantnog položaja i
- đ) vanredne okolnosti prema procjeni Vlade....“

Članak 7. Zakon o reguliranju cijena Republike Srpske propisuje:

„Mjere neposredne kontrole cijena propisuju se izuzetno, i to:

- a) ako i pored preduzetih mjera ekonomske politike nastupe ili mogu nastupiti veći poremećaji na tržištu,
- b) radi sprečavanja monopolskog formiranja cijena,
- v) radi utvrđivanja prodajnih cijena proizvoda koji se koriste za intervenciju na tržištu
- g) radi zaštite životnog standarda....“

Članak 8. Zakon o reguliranju cijena Republike Srpske propisuje:

„(1) Mjere neposredne kontrole cijena su:

- a) određivanje nivoa cijene, odnosno određivanje fiksne cijene, pri čemu privredni subjekti ne mogu vršiti promet ni po višoj ni po nižoj cijeni,
- b) određivanje najviše cijene, pri čemu privredni subjekti ne mogu vršiti promet iznad propisane cijene, ali mogu ispod propisane cijene,
- v) određivanje najniže cijene, pri čemu privredni subjekti ne mogu vršiti promet ispod najniže cijene,
- g) način formiranja cijena - struktura cijena,
- d) davanje saglasnosti na cijene,
- đ) određivanje marži u trgovini,
- e) vraćanje cijena na prethodni nivo,
- ž) obavještanje o promjeni cijena određenih proizvoda i usluga i
- z) obaveza redovnog ili povremenog slanja podataka o cijenama za određene vrste proizvoda ili usluga.

(2) Mjere iz stavka 1. ovog članka mogu trajati dok traju okolnosti iz člana 7. ovog zakona.

Članak 9. stavak (1) Zakon o reguliranju cijena Republike Srpske propisuje:

„...Mjere neposredne kontrole cijena propisuje Vlada, na prijedlog Ministarstva....“

V Zaključak

- Imajući u vidu činjenično stanje kao naprijed, kao i ukupno geopolitičko stanje u svijetu koje dovelo do dodatnog povećanja cijena u Bosni i Hercegovini, s tim u vezi pravo potrošača na pristup osnovnim robama i uslugama, neophodno je voditi računa o zaštiti ekonomskih interesa potrošača, zbog čega Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH donosi

PREPORUKU VLADAMA ENTITETA I BRČKO DISTRIKT BIH

- Da u suradnji s nadležnim ministarstvima odnosno odjeljenjima donese dodatne mjere neposredne kontrole cijena;
- Uspostavu održivih mehanizama robnih rezervi i pojačano ulaganje u razvoj domaće proizvodnje.

Dostaviti:

- Naslovu.
- a/a